

говори значително по-точно за количествената и качествена определеност на бита, душевността и културата на нашите цигани, и, по-специално, за техния характер и интелектуален потенциал.

* * *

При въвеждането на правилна методология и методика на изследване неизбежно ще се констатира, че **за циганите е валидна преди всичко една вътрешна противоречивост в тяхната характерология**, пък и в цялата им духовна нагласа и реализация. От една страна, ще се открие, че те страдат, мъчат се, гледат на конкретното си ежедневие като на нещо нежелано и трудно поносимо, заслужаващо само отрицателна оценка и даващо основание за постоянно оплакване от неговото съществуване, когато се съпостави с ежедневието на другите етноси и етнически групи в страната. От друга страна, веднага ще се забележи, че това униние, това вайкане по "печалната съдба", се приема и изразява повече външно, на думи, а не дълбоко вътрешно, с истинска покруса и крайно отчаяние.

Между впрочем, съвсем не е случайно, че сред ромите по принцип няма самоубийства. Тяхната душевност винаги носи в себе си нещо "вдъхващо надежда", някаква "вяра" в намиране на изход от всякакво положение. Това "нещо" е по-скоро прагласът на тяхното минало, невинаги осъзнатата привикналост със "Злощастната съдба" в историческия път на тяхното съществуване, с безсмислието да се води война "на живот и на смърт" с предопределението, по силата на което циганите са заемали, заемат и (както все още много от тях смятат) ще заемат "дъното" на социалната йерархия във всяка страна, във всеки регион, във всеки континент, - и то във всички времена и при всички обстоятелства.

Естествено е, че тази дълбока вътрешна противоречивост в циганската душевност се отразява трайно и трудно преодолимо и върху техния характер, интелектуален потенциал, стремежи, претенции, очаквания и т. н. Може би точно в нейното наличие се корени и мнението на незапознатите добре с ромите, че те са нещо крайно изостанало, историчес-